

Ryszard Głowacz, Wojciech Wróblewski

Żarnówka, gm. Grębków, woj.
siedleckie, st. 1

Informator Archeologiczny : badania 22, 119-120

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zawada, gm. Tarnów,
woj. tarnowskie,
st. 1

PP Pracownię Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska w Tarnowie Oddział w Krakowie

Badania prowadzili mgr Andrzej Cetera i mgr Jerzy Okoński (autor sprawozdania). Uczestniczyli archeolodzy algierscy. Finansowała Polsko-Algierska Misja Archeologiczno-Konserwatorska PKZ. Siódmy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Kontynuowano badania rejonu południowo-zachodniego. Wyeksplorowano 10 obiektów archeologicznych (73-81/88, w tym 78 i 78A/88, zlokalizowanych wcześniej podczas badań sondazowych. Najciekawsze wśród nich są obiekty 76 i 81/88. Pierwszy z nich posiadał na poziomie odkrycia zarys prostokąta z zaokrąglonymi narożnikami i wymiary 3,9 x 3,5 m. Zagłębienie w całość wynosiło do 0,64 m. W jednorodnym wypełnisku półziemiarki znaleziono 24 fragmenty brzegów i 223 innych części naczyń, 33 fragmenty żużla, 17 fragmentów szklaki oraz skorodowaną ostrogę żelazną z płytowatymi zaczepami. Obiekt 81/88 był budynkiem nazemnym o wymiarach 5 x 5,1 m, zagłębionym do 0,3 m. Obiekt ten zlokalizowany był na krawędzi stromego wąwozu o charakterze erozyjnym, wyznaczającej dotychczas granicę południową grodziska. Lokalizacja dużego obiektu mieszkalnego w tej części wskazuje, iż południowa część grodziska uległa zniszczeniu. W jednorodnym wypełnisku obiektu znaleziono 53 brzegi i 396 innych fragmentów naczyń oraz 7 przedmiotów żelaznych. Materiał uzyskany w obiektach badanych w 1988 r. potwierdza wcześniejsze datowanie grodziska.

Badania będą kontynuowane.

Żarnówka, gm. Grębków,
woj. siedleckie,
st. 1

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Siedlcach

Badania prowadzili mgr Ryszard Głowacz (WKZ Siedlce) oraz mgr Wojciech Wróblewski z Instytutu Archeologii UW (autor sprawozdania). Finansował WKZ w Siedlcach. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko szkieletowe

Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Żarnówce, st. 1 "Wistulce" położone jest w odległości ok. 1,5 km na północ od zabudowań wsi, na piaszczystym wzniesieniu, przeciętym w chwili obecnej szutrową drogą Grębków-Wierzbno. Teren pagórka jest porośnięty młodym lasem sosnowym. Część tego wzgórza jest niszczone przez okoliczną ludność, która wybiera stąd plach. Jest to przyczyna bezpośredniego zagrożenia stanowiska.

Cmentarzysko w Żarnówce znane jest w literaturze archeologicznej od schyłku XIX w. W 1878 r. T. Łuniewski przy współudziale D. J. Samokwasova prowadził tu badania wykopaliskowe. W wyniku tych prac odsłonięto (co najmniej) 19 grobów szkieletowych w układzie rzędowym, przy czym groby te posiadały obstawy kamienne, a część z nich była przykryta dodatkowo brukami. W publikacji materiałowej stanowiska, która ukazała się w 1882 r. T. Łuniewski podaje dość dokładny opis grobów, a także orientację pochówków oraz głębokość na jakiej były znajdowane szkielety. Opisy pozyskane w trakcie badań materiałów dotyczą jednak tylko tzw. zabytków wydzielonych: kabłączków skroniowych, zausznik, sprzączek, noży, pierścionków, paciorków szklanych. Znajdowana w trakcie badań ceramika była ponownie wrzucana do ziemi po całkowitym wyeksplorowaniu grobów. Podobny los spotkał także znajdowane w grobach szkielety (oprócz czaszek, które po zakończeniu badań zostały przekazane do kilku prywatnych kolekcji antropologicznych).

Z badań w Żarnówce dochowały się do naszych czasów jedynie pojedyncze zabytki, przechowywane w PMA w Warszawie, MA w Krakowie oraz prawdopodobnie w Leningradzkim Ermitażu. Ich wartość naukowa jest jednak zdecydowanie niepełna, z uwagi na fakt, że brak jest jakichkolwiek informacji o konkretnych zespołach, z których pierwotnie pochodziły.

Od 1945 r. cmentarzysko było kilkakrotnie wizytowane przez archeologów, którzy stwierdzali każdorazowo jego postępujące zniszczenie.

Do badań wytyczony został teren znajdujący się na północ od przecinającej stanowisko szutrowej drogi. W odległości ok. 10,5 m od północnego skraju tej drogi, w środkowej partii eksploatowanej plaśnicy - przy skraju jego aktualnego obrywu - założony został wykop o powierzchni ok. 7,5 m². W wybranej do badań partii plaśnicy widoczne były w jej obrywie kamienie obstawy grobowej. W osuwisku piasku, poniżej kamieni obstawy grobowej znalezione zostały fragmenty kości ludzkich oraz pojedynczy fragment dna naczynia wczesnośredniowiecznego.

Po wyeksplorowaniu warstwy humusu, na głębokości ok. 30 cm poniżej poziomu gruntu zaobserwowano we wschodniej partii wykopu pierwsze, nieliczne kamienie obstawy grobowej

(grób 1/88). Czytelniejszy układ tych kamieni pojawił się dopiero na głębokości ok. 60 cm poniżej poziomu gruntu, a ostatnie zostały zaobserwowane na głębokości ok. 90 cm. Sam wkop grobowy, bardzo słabo czytelny i rekonstruowany jedynie hipotetycznie, był widoczny od głębokości ok. 70 cm poniżej poziomu gruntu i ciągnął się prawdopodobnie do głębokości ok. 110/115 cm. Wkop ten miał wymiary ok. 0,9 x 2,0 m. Grób orientowany był po osi W-E, przy czym jego część zachodnia (tam gdzie należałoby się spodziewać czaszki pochowanego osobnika) była w momencie badań całkowicie zniszczona. We wschodniej części grobu 1/88, pomiędzy kamieniami obstawy grobowej znaleziono na głębokości ok. 47 cm kilka drobnych ułamków ceramiki wczesnośredniowiecznej, barwy jasnobrazowej. Są to wyłącznie fragmenty brzuśców naczyń noszących ślady obtaczania i zdobionych ornamentem rytych płytko żłobków dookołnych. Poniżej ostatniego poziomu kamieni występujących w komorze grobowej, na głębokości ok. 100cm zachowało się kilka silnie zniszczonych kości ludzkich. Istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pierwotny układ tych kości uległ znacznemu zaburzeniu.

Na głębokości ok. 35 cm, w odległości ok. 20 cm na wschód od kamieni obstawy grobowej zaobserwowano drobne rozwleczone węgielki drzewne. Węgle drzewne zostały ponownie zarejestrowane na głębokości ok. 70 cm, w odległości ok. 50 cm na północ od kamieni obstawy grobowej. Także na północ od grobu 1/88 na poziomie od ok. 37 do 60 cm poniżej poziomu gruntu zarejestrowano występowanie pojedynczych fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej, w tym 1 fragment wylewu naczynia z cylindryczną szyjką.

Badania w Żarnówce pozwoliły pozytywnie zweryfikować XIX-wieczne informacje o orientacji grobów, głębokości zalegania pochówków, a także fakt istnienia wokół grobów specjalnych obstaw, konstruowanych z dużych kamieni; stwierdzono ponadto fakt zabrukowywania wnętrza samej komory grobowej. Na podstawie pozyskanej w trakcie badań ceramiki (naczynia z cylindryczną szyjką) grób 1/88 można datować jedynie w szerokich ramach chronologicznych na XI - XII w.

Materiały i dokumentacja z badań do momentu pełnego opracowania zostały zdeponowane w Instytucie Archeologii UW.

Pożądane jest przeprowadzenie na tym stanowisku w możliwie szybkim terminie systematycznych badań wykopaliskowych.